

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stichting Scholengemeenschap Voor Vrijeschoolonderwijs

Onderzoek bestuur en scholen

Vierjaarlijks onderzoek

Datum vaststelling: 25 september 2018

Samenvatting

Minstens één keer in de vier jaar onderzoekt de onderwijsinspectie ieder schoolbestuur in Nederland. Het vierjaarlijks onderzoek is dit jaar uitgevoerd bij het bestuur van de Stichting Scholengemeenschap voor Vrijeschoolonderwijs (SGVVS). We hebben onderzocht of het bestuur op zijn scholen zorgt voor onderwijs van voldoende kwaliteit en of het financieel in staat is om ook in de toekomst goed onderwijs te blijven verzorgen.

Wat gaat goed?

Het onderwijs van SGVVS voldoet aan de kwaliteitseisen die wij aan elke school in Nederland stellen. SGVVS zorgt er daarnaast ook voor dat leerlingen in een doorlopende leerlijn hoofdonderwijs krijgen. Dit draagt bij aan de brede ontwikkeling van de leerling in sociaal, persoonlijk en kunstzinnig opzicht. Het brede aanbod bevordert een goede algemene ontwikkeling van de leerlingen en maakt de leerlingen nieuwsgierig naar de wereld. De werkvormen van het hoofdonderwijs nodigen uit tot een actieve verwerking van de lesstof en kunnen leerlingen ondersteunen bij het zetten van een volgende stap in hun leerproces. SGVVS realiseert deze eigen doelen binnen de kaders van de financiële mogelijkheden. Het financieel beheer van het bestuur is in orde. Het bestuur weet hoeveel geld het nu en in de toekomst nodig heeft voor het geven van goed onderwijs.

SGVVS heeft een goede basis gelegd voor de verdere kwaliteitsontwikkeling van het Vrijeschoolonderwijs. Die basis bestaat enerzijds uit stabiele basiskwaliteit op het vlak van leerresultaten, onderwijs en professionele cultuur. Anderzijds bestaat deze basis uit een toekomstvisie waar leraren, ouders, leerlingen en wetenschappers aan meegewerkt hebben.

Wat kan beter?

Het bestuurlijk zicht op de realisatie van doelen van het hoofdonderwijs en wat leraren doen om ervoor te zorgen dat leerlingen zich goed ontwikkelen, kan beter. Dit zicht kan verbeteren door de beschikbare informatie over leerlingen en leskwaliteit van het hoofdonderwijs te vergelijken met concrete ontwikkelingscriteria voor hoofd, handen en hart. Bij deze vergelijkingen kan bijvoorbeeld ook gekeken worden naar verschillen tussen jongens en meisjes of tussen leerlingen met een voorsprong of een achterstand. Hierdoor ontstaat

Bestuur: Stichting SGM VVSO
Bestuursnummer: 41202

Aantal scholen onder bestuur: 4

Totaal aantal leerlingen: circa 2100

Lijst met onderzochte scholen: Karel de Grote College en sbo Tobias

BRIN: 00CB|00, 04FP|01

een genuanceerder beeld over de bijdrage van het hoofdonderwijs aan de brede ontwikkeling van leerlingen. SGVVS kan door het zichtbaar maken van de brede ontwikkeling van leerlingen leraren stimuleren om de feedback nadrukkelijker op de ontwikkeling van hoofd, handen en hart te richten.

Wat moet beter?

Wij hebben in dit onderzoek op bestuursniveau en op schoolniveau geen onderdelen gezien die vanuit wettelijke eisen om verbetering vragen.

Inhoudsopgave

1.	Opzet vierjaarlijks onderzoek	5
2.	Resultaten onderzoek op bestuursniveau	9
3.	Resultaten verificatieonderzoek	16
	3.1. Karel de Grote College, vmbo-gt, havo en vwo	16
	3.2. 'Tobiaschool - Zeist'	20
4.	Reactie van het bestuur	24

1. Opzet vierjaarlijks onderzoek

Het doel van het onderzoek

Het bestuur en de inspectie hebben afgesproken dat in het vierjaarlijks onderzoek het kwaliteitsbeeld dat SGVVS zelf heeft over het hoofdonderwijs en de brede ontwikkeling van leerlingen getoetst zal worden.

Het doel daarvan is antwoord geven op de volgende vraag:

- is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer?

SGVVS biedt Vrijeschoolonderwijs aan dat een evenwichtige en brede persoonlijke ontwikkeling van het kind en de jongvolwassene tot gevolg moet hebben. Uitgangspunt is dat deze ontwikkeling verder gaat dan het aanleren van cognitieve vaardigheden en nadrukkelijk ook gericht is op vorming van de leerling in sociaal, persoonlijk en kunstzinnig opzicht. Voor SGVVS is het achterliggende doel dat bij de leerling uiteindelijk het vermogen tot zelfontwikkeling is gevormd waardoor de leerling zelf betekenis en richting geeft aan het leven.

Het onderzoek naar de realisatie van het beleidsdoel is uitgevoerd voor beantwoording van de volgende vragen:

- is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer?
- Heeft het bestuur doelen afgesproken met de scholen, heeft het voldoende zicht op de onderwijskwaliteit en stuurt het op de verbetering van de onderwijskwaliteit?
- Heeft het bestuur een professionele kwaliteitscultuur en functioneert het transparant en integer?
- Communiceert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn scholen?

Het oordeel van het financieel beheer is opgesteld nadat het startgesprek had plaatsgevonden en voldoende duidelijk was dat geen verder onderzoek nodig was om tot een oordeel te komen. Daarmee is een bevestigend antwoord gegeven op de volgende vraag:

- Is het financieel beleid deugdelijk?

Om het bestuurlijk zicht en de doorwerking te beoordelen zijn twee activiteiten uitgevoerd: een onderzoek op bestuurlijk niveau en een toetsing op schoolniveau.

Werkwijze op bestuursniveau

De inspectie heeft op 29 mei en 20 juni 2018 het bestuurlijk onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek bestond uit het verzamelen van informatie over het bestuurlijk zicht op de basiskwaliteit van het onderwijs en de vormgeving en resultaten van het hoofdonderwijs. Hiervoor zijn documenten bestudeerd en zijn gesprekken gevoerd met het bestuur, de raad van toezicht, de schoolleiding van twee scholen en de medezeggenschapsraad van twee scholen. Dit leverde

kwaliteitsbeelden op die wij op twee scholen hebben getoetst. Nadat deze toetsing was uitgevoerd hebben wij een oordeel over de bestuurlijke kwaliteitszorg, de kwaliteitscultuur en verantwoording en dialoog gegeven.

Werkwijze op schoolniveau

De inspectie heeft op 29 mei, 31 mei en 20 juni 2018 de kwaliteitsbeelden van het bestuur getoetst op het Karel de Grote College en op 12 juni 2018 op sbo Tobias. De kwaliteitsbeelden toetsten wij aan onze bevindingen over het aanbod (OP1), het didactisch handelen (OP3), de toetsing (OP8) en de leerresultaten (OR1).

De kwaliteitsbeelden van het bestuur hebben wij op het Karel de Grote College op de volgende wijze getoetst:

1. we hebben van 16 leerlingen periodeschriften, kunstwerken en de beoordelingen van hun leraren bestudeerd. Dit deden wij met behulp van de cognitieve taxonomie van Bloom ("hoofd"), de psychomotorische taxonomie van Dave ("handen") en de affectieve taxonomie van Krathwohl, Bloom en Masia ("hart"). Hiermee hebben wij het kwaliteitsbeeld over de realisatie van Vrijeschooldoelen en het kwaliteitsbeeld over de kwaliteit van de toetsing gecontroleerd.
2. we hebben met 14 oud-leerlingen gesproken over hun vermogen tot zelfontwikkeling en de betekenis daarvan voor studie en werk. Hiermee hebben wij het kwaliteitsbeeld gecontroleerd dat bij leerlingen uiteindelijk het vermogen tot zelfontwikkeling wordt gevormd waardoor zij zelf betekenis en richting geven aan hun leven.
3. we hebben lessen hoofdonderwijs geobserveerd en met leraren en de zestien geselecteerde leerlingen gesproken om de kwaliteit van het onderwijsproces (aanbod, didactisch handelen en toetsen) te beoordelen en te toetsen of het onderwijsproces voldoet aan de criteria die moeten zorgen voor de realisatie van de brede ontwikkeling van hoofd, handen en hart.
4. we hebben vaklessen geobserveerd en met leraren en leerlingen gesproken over de kwaliteit van het didactisch proces. Met de leraren hebben wij ook nog gesproken over de kwaliteitszorg en de kwaliteitscultuur.

De kern van het onderzoek op sbo Tobias bestond uit, gelet op de kleine omvang van de school, het grote aandeel van zij-instromers en de problematieken van de leerlingen, een beoordeling van de basiskwaliteit en een lichte toets van de eigen aspecten van kwaliteit. Daarvoor hebben wij lessen geobserveerd, met leraren, ouders en leerlingen gesproken en periodeschriften van willekeurig gekozen leerlingen ingekeken.

Standaard	Onderzocht
Kwaliteitszorg en ambitie	
KA1 Kwaliteitszorg	•
KA2 Kwaliteitscultuur	•
KA3 Verantwoording en dialoog	•
Financieel beheer	
FB1 Continuïteit	•
FB2 Doelmatigheid	
FB3 Rechtmatigheid	•

Om Kwaliteitszorg en ambitie te kunnen beoordelen doen we niet alleen onderzoek op het niveau van het bestuur, maar onderzoeken we tevens de onderwijskwaliteit van een deel van de scholen waarvoor het verantwoordelijk is. We onderscheiden binnen het vierjaarlijks onderzoek op schoolniveau verschillende typen onderzoek:

- Verificatieonderzoek

Het verificatieonderzoek is onderdeel van het onderzoek naar de kwaliteitszorg en het financieel beheer op bestuursniveau. We voeren het in de eerste plaats uit om vast te stellen of het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie voldoende is; het onderzoek laat zien of de sturing op de kwaliteit door het bestuur ook in de praktijk werkt. Het geeft ons in de tweede plaats zicht op de onderwijskwaliteit van de school.

- Onderzoek naar aanleiding van risico's

We voeren een kwaliteitsonderzoek uit bij scholen en besturen waar het vermoeden bestaat dat zij onvoldoende kwaliteit bieden.

- Onderzoek op verzoek goede school

Een bestuur kan bij het vierjaarlijks onderzoek een verzoek doen aan de inspectie onderzoek uit te voeren bij scholen die naar de mening van het bestuur goed zijn.

- Herstelonderzoek

Wanneer er sprake is van eerder afgesproken vervolgtoezicht zullen we het herstelonderzoek waar mogelijk tegelijkertijd uitvoeren.

- Stelselonderzoek

Om op onderdelen een goed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit in een sector of over de sectoren heen bepalen wij jaarlijks welke standaard of welke standaarden daarvoor in aanmerking komen. Wij selecteren door middel van een steekproef

scholen voor deze onderzoeken.

Onderstaand figuur geeft weer hoe het vierjaarlijks onderzoek bij scholen is ingericht. De informatie over de kwaliteit van deze scholen betrekken we bij onze jaarlijkse publicatie De Staat van het Onderwijs. Aangegeven is welke standaarden zijn onderzocht op de verschillende scholen. Ook is aangegeven welk type onderzoek is ingezet.

School	Verificatieonderzoek (1)	Verificatieonderzoek (2)	Stelselonderzoek (3)
Onderwijsproces			
OP1 Aanbod/Onderwijsprogramma	•	•	
OP2 Zicht op ontwikkeling <en begeleiding>			
OP2SN Zicht op ontwikkeling en begeleiding			
OP3 Didactisch handelen	•	•	
OP4 (Extra) ondersteuning			
OP5 Onderwijstijd			
OP6 Samenwerking			
OP7 Praktijkvorming/Stage / Beroepspraktijkvorming			
OP8 Toetsing en afsluiting	•	•	
Schoolklimaat			
SK1 Veiligheid			
SK2 Pedagogisch klimaat/Leerklimaat			
Onderwijsresultaten			
OR1 Resultaten/Studiesucces	•	•	
OR2 Sociale en maatschappelijke competenties			
OR3 Vervolgsucces			
Kwaliteitszorg en ambitie			
KA1 Kwaliteitszorg			
KA2 Kwaliteitscultuur			
KA3 Verantwoording en dialoog			

1. Karel de Grote College, vmbo-tl, havo, vwo; 2. Sbo Tobias; 3. Novalis College, havo

2. Resultaten onderzoek op bestuursniveau

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer van het onderzoek op bestuursniveau: de oordelen op de standaarden in de gebieden Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer.

In onderstaande figuur zijn de resultaten samengevat. Te zien is wat de oordelen zijn op de twee onderzochte kwaliteitsgebieden op bestuursniveau. Ook is weergegeven in hoeverre onze oordelen overeenkomen met het beeld dat het bestuur zelf heeft van de gerealiseerde kwaliteit op de scholen en in hoeverre het beleid van het bestuur doorwerkt tot op schoolniveau.

Oordelen op bestuursniveau voor de gebieden Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer

Het beeld van het bestuur over de kwaliteit komt niet overeen met het beeld van de inspectie

Het beeld van het bestuur komt volledig overeen met het beeld van de inspectie

Het beleid van het bestuur werkt niet door tot op school/opleidingsniveau

Het beleid van het bestuur werkt volledig door tot op school/opleidingsniveau

Samenvattend oordeel

Is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer?

Het bestuur heeft samen met de schoolleiders een helder beeld van de kwaliteit van het onderwijs op de scholen van SGVVS. Zij zorgen

ervoor dat het onderwijs aan de wettelijke eisen voldoet en bewaken de kwaliteit van het onderwijsproces en de leerresultaten op een gedegen manier.

SGVVS kan het zicht op de brede ontwikkeling van leerlingen verbeteren door beschikbare informatie te vergelijken met criteria voor de ontwikkeling van hoofd, handen en hart. Dit zicht kan een impuls geven aan de kwaliteitsontwikkeling van het hoofdonderwijs.

Het bestuur en de schoolleiders zorgen er ook voor dat leraren bevoegd en bekwaam zijn en vanuit een doorlopende leerlijn werken aan de ontwikkeling van hun leerlingen.

SGVVS heeft een deugdelijk financieel beheer en heeft voldoende middelen om de continuïteit en de ontwikkeling van het Vrijeschoolonderwijs te waarborgen. We zien op de korte of middellange termijn geen risico's voor de financiële continuïteit van SGVVS.

2.1. Kwaliteitszorg en ambitie

In de onderstaande tabel geven wij de oordelen en/of waarderingen weer op de standaarden van het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie, waarbij wij antwoorden geven op drie deelvragen.

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	
KA2 Kwaliteitscultuur		•	
KA3 Verantwoording en dialoog		•	

In het eerste vierjaarlijks onderzoek op bestuursniveau geven we in het funderend onderwijs geen oordeel op het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie. We geven alleen een oordeel op de drie standaarden afzonderlijk. Aan de hand van deze oordelen geven we een kwalitatieve beschrijving van het kwaliteitsgebied.

Heeft het bestuur doelen afgesproken met de scholen, heeft zij voldoende zicht op de onderwijskwaliteit en stuurt zij op de verbetering van de onderwijskwaliteit (KA1)?

De bestuurlijke kwaliteitszorg beoordelen wij als voldoende. Er is een werkend systeem van kwaliteitszorg waarmee het bestuur zicht en grip heeft op de basiskwaliteit van het onderwijsproces en de onderwijsresultaten. Het bestuur stuurt op de realisatie van doelen van het hoofdonderwijs door middel van afspraken over de

lessentabel, het aanbod en het didactisch proces. Het bestuur kan het zicht en de grip op de realisatie van de hoofdonderwijsdoelen vergroten door een systematische analyse van beschikbare informatie.

SGVVS heeft een voldoende zicht en grip op de onderwijskwaliteit en de leerresultaten van de vaklessen. Op de scholen wordt informatie verzameld over de onderwijskwaliteit door middel van lesobservaties, tevredenheidsonderzoeken en gesprekken met ouders en leerlingen. De leerresultaten worden op het niveau van klassen en leerjaren geanalyseerd en met normen vergeleken. De kwaliteitsbeelden van het bestuur over de onderwijskwaliteit en de leerresultaten komen overeen met onze bevindingen: op beide punten is er voldoende kwaliteit. Ook zagen wij dezelfde verbeterpunten als het bestuur: vaklessen kunnen levendiger worden door meer gebruik te maken van didactiek uit het hoofdonderwijs.

Wij hebben het bestuurlijk beeld over het hoofdonderwijs en leerresultaten getoetst op schoolniveau. Onze bevindingen wijken op twee belangrijke punten af van het bestuurlijk beeld. Uit ons onderzoek blijkt dat het accent bij de feedback die leraren geven gedurende de schoolperiode meer op gedrag en cijfers ligt dan op de ontwikkeling van het denkvermogen en de meningsvorming. Pas aan het einde van de schoolperiode reflecteren de leraren in het getuigschrift op de integrale ontwikkeling die de leerling heeft doorgemaakt. Volgens het bestuursbeeld zou de reflectie op de ontwikkeling van hoofd, handen en hart gedurende de schoolperiode op een systematische wijze plaatsvinden. Ook hebben wij gezien dat leraren minder aandacht besteden aan ontwikkelingsverschillen tussen leerlingen dan het bestuursbeeld veronderstelde. De variatie die wij zagen richtte zich voornamelijk op de werkhouding en nauwelijks op de cognitieve, affectieve of psychomotorische ontwikkeling.

SGVVS kan beter zicht op de kwaliteit van het hoofdonderwijs en de leerresultaten krijgen door meer gebruik te maken van de beschikbare informatie. Bij de verzameling en analyse van deze informatie kan SGVVS gebruik maken van meer op elkaar afgestemde beoordelingscriteria voor de leerresultaten (hoofd, handen en hart) en de onderwijskwaliteit (kwaliteit van de doorlopende leerlijn, de manier van lesstofverwerking door leerlingen, de kwaliteit van de feedback, de kwaliteit van zelfreflecties).

Heeft het bestuur een professionele kwaliteitscultuur en functioneert het transparant en integer (KA2)?

De professionele cultuur beoordelen wij als voldoende. Aan wettelijke eisen, zoals het handelen volgens de code goed bestuur, het zorgen voor bevoegd en bekwaam personeel wordt voldaan. Er is sprake van

een gemeenschappelijke visie op het mensbeeld, het onderwijs, de rolverdeling tussen leraren en de schoolleiding en op de normen en waarden van SGVVS. Deze referentiekaders vergemakkelijken de samenwerking en de communicatie.

SGVVS legt het primaat van het onderwijs bij de leraren en stimuleert hen om initiatieven te nemen. Het resultaat van deze initiatieven valt af te lezen aan de hoogstaande kwaliteit van het hoofdonderwijs, maar ook aan de competenties van de leraren. Veel leraren kunnen hun eigen lessen voor het hoofdonderwijs vormgeven vanuit een multidisciplinaire aanpak en de lesstof op een inspirerende manier overbrengen aan de leerlingen. SGVVS kan de professionele cultuur verder ontwikkelen door leraren verantwoording af te laten leggen over de leerresultaten van het hoofdonderwijs en de vaklessen, de aansluiting van hun aanbod en didactiek op de ontwikkeling van alle leerlingen en hun prioriteitsstellingen. Hierdoor kan de professionele cultuur een vorm krijgen, waarin leraren zelf conclusies trekken over de kwaliteit van het gehele onderwijsproces. Deze vorm sluit goed aan bij de insteek van SGVVS om het primaat van het onderwijs bij de leraren neer te leggen.

Communiqueert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn scholen (KA3)?

De verantwoording en dialoog beoordelen wij als voldoende. SGVVS verantwoordt zich over de resultaten in het jaarverslag en maakt duidelijk aan welke veranderingen SGVVS werkt. Het bestuur toetst regelmatig bij ouders, leerlingen en leraren of aanpassingen in het beleid of de kwaliteit van het onderwijs nodig is. SGVVS kan de communicatie over de realisatie van de doelen van het hoofdonderwijs versterken door te laten zien hoe de ontwikkeling van hoofd, handen en hart verloopt.

2.2. Financieel beheer

Wij baseren ons oordeel over het kwaliteitsgebied Financieel beheer op de beoordeling van de onderliggende standaarden voor financiële continuïteit en rechtmatigheid. De financiële continuïteit en rechtmatigheid zijn beide beoordeeld als 'voldoende'. Het financieel beheer is dan ook beoordeeld als 'voldoende'.

Financieel beheer	V
	O V
FB1 Continuïteit	•
FB3 Rechtmatigheid	•

Financiële continuïteit

In onderstaande tabel zijn de financiële kengetallen van het bestuur uit de jaarverslaggeving over de afgelopen en de toekomstige drie jaren afgezet tegen de signaleringswaarden ('indicatie') die wij gebruiken in onze jaarlijkse risicodetectie. De kengetallen in deze tabel zijn ontleend aan het bestuursverslag 2016.

Kengetallen	Indicatie	Realisatie			Prognose		
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liquiditeit (current ratio)	< 0,75	3,11	3,12	2,97	2,49	2,83	2,99
Solvabiliteit 2	< 0,30	0,55	0,56	0,55	0,56	0,57	0,59
Weerstandsvermogen	< 5%	20,22%	21,20%	17,49%	18,85%	20,24%	21,56%
Huisvestingsratio	> 10%	9%	9%	8%	nvt	nvt	nvt
Rentabiliteit	< 0%	2,97%	0,57%	-1,85%	0,26%	1,29%	0,16%

Wij beoordelen de financiële continuïteit als 'voldoende'. De tabel bevat geen indicatie van financiële risico's voor de continuïteit van het onderwijs binnen nu en twee jaar. Ons onderzoek bevestigde dat beeld.

Uit de cijfers in het bestuursverslag 2017 blijkt een hogere rentabiliteit 2017 van 2,96%. Voor de jaren 2020 tot en met 2022 wordt een negatieve rentabiliteit verwacht, het bestuur geeft aan dat dit wordt veroorzaakt doordat overtollig vermogen wordt ingezet in onderwijsactiviteiten. De overige financiële kengetallen zullen iets afnemen maar gezamenlijk nog steeds een gunstig financieel beeld vormen.

Financiële doelmatigheid

Wij geven geen oordeel over de financiële doelmatigheid. Wel gaan wij zo nodig het gesprek aan over onderwerpen die de doelmatigheid raken. Bij SGVVS kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting als onderdeel van de continuïteitsparagraaf loopt in het bestuursverslag 2016 tot en met het jaar 2019. Omdat sprake is van volledige doordecentralisatie, had de meerjarenbegroting geen 3 maar 5 jaar moeten doorlopen (artikel 4 lid 4 van de RJO). In het bestuursverslag 2017 heeft het bestuur inmiddels een meerjarenbegroting opgenomen die 5 jaar doorloopt.

Verantwoording van de middelen voor passend onderwijs

De verantwoording over deze middelen in het bestuursverslag 2016 is beperkt. Het is daarin niet duidelijk hoe het bestuur de ontvangen gelden voor passend onderwijs ten goede laat komen aan de ondersteuningsbehoefte van leerlingen. We verwachten dat besturen in bestuursverslagen verantwoorden welke middelen zij hebben ontvangen, hoe deze zijn ingezet en of de beoogde effecten zijn bereikt. Het is dan ook positief te zien dat in het bestuursverslag 2017 meer toelichtingen zijn opgenomen over besteding van deze middelen, waaronder toelichtingen over escalatieladders voor leraren en over werkzaamheden van ondersteuningscoördinatoren. Toelichtingen over het realiseren van beoogde effecten, ontbreken nog.

Toezicht op doelmatige aanwending van rijksmiddelen

Volgens artikel 24e¹ van de Wvo is het de wettelijke taak van het bevoegd gezag om onafhankelijk en deugdelijk intern toezicht mogelijk te maken. Bevoegdheden die hij moet beleggen bij de intern toezichthouder zijn dan onder meer, dat deze toe moet (kunnen) zien op de financiële doelmatigheid. Deze verantwoording hebben we niet aangetroffen in het bestuursverslag over 2016. Het intern toezicht op doelmatigheid is sectorbreed nog in ontwikkeling. Wij waarderen positief dat in het bestuursverslag 2017 te lezen is dat het intern toezicht in het afgelopen jaar heeft gewerkt aan verdieping van hun werkzaamheden. De raad van toezicht licht in haar verslag onder meer toe, dat zij een visiedocument heeft opgesteld op basis waarvan zij toeziet op het strategisch beleidsplan. Het genoemde visiedocument voor het intern toezicht beschouwen we als een aanzet voor toezicht op financiële doelmatigheid.

Financiële rechtmatigheid

We beoordelen de financiële rechtmatigheid voor SGVVS als 'voldoende'. Wij baseren ons hierbij op de bevindingen van de instellingsaccountants uit het eerstelijns toezicht op de financiën van het onderwijs. Daarnaast speelt aanvullende informatie een rol, zoals signalen en (lopende) onderzoeken op het gebied van de financiële rechtmatigheid. In het onderzoek bij SGVVS leidt de weging van de beschikbare informatie op dit moment tot een positief oordeel.

3. Resultaten verificatieonderzoek

In dit hoofdstuk leest u onze bevindingen van het onderzoek op het Karel de Grote College en sbo Tobias.

Wij hebben op beide scholen het aanbod, het didactisch handelen, de toetsing en de onderwijsresultaten beoordeeld. Op het Karel de Grote College hebben wij het aanbod als goed gewaardeerd en het didactisch handelen, de toetsing en de onderwijsresultaten als voldoende. Op sbo Tobias beoordeelden wij de kwaliteit van het onderwijs op deze standaarden als voldoende.

3.1. Karel de Grote College, vmbo-gt, havo en vwo

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod			✓
OP3 Didactisch handelen		•	
OP8 Toetsing en afsluiting		•	

Hieronder bespreken we drie standaarden uit het kwaliteitsgebied Onderwijsproces. Bij elke standaard maken we onderscheid tussen basiskwaliteit en eigen aspecten van kwaliteit. Bij basiskwaliteit baseren wij ons op het Onderzoekskader voortgezet onderwijs 2017 en voor de eigen aspecten van onderwijs sluiten wij aan de kenmerken van het hoofdonderwijs.

Aanbod

De kwaliteit van het aanbod op het Karel de Grote College waarderen wij als goed. Op alle afdelingen voldoet het aanbod aan de basiskwaliteit en de eigen aspecten van kwaliteit voldoen op overtuigende wijze.

Basiskwaliteit

Het Karel de Grote College bereidt de leerlingen goed voor op het vervolgonderwijs en de samenleving. Het programma is dekkend voor de examenprogramma's en uit de leerresultaten blijkt dat de leerlingen voldoende kennis en vaardigheden verwerven. Voor leerlingen met achterstanden is er extra les en ondersteuning. Bij verschillende vakken worden leerlingen voorbereid op het functioneren in een pluriforme samenleving. In een doorlopende leerlijn worden leerlingen voorbereid op het maken van een keuze voor studie en beroep.

Eigen aspecten van kwaliteit

SGVVS streeft naar een doorlopende leerlijn in het hoofdonderwijs, waarbij de ontwikkelingsfasen die leerlingen doormaken het uitgangspunt vormen. Dit bestaat uit het stapsgewijs vergroten van

het inzicht, de motoriek en de autonomie, waarbij het aanbod een katalyserende functie heeft. Wij hebben gezien dat het hoofdonderwijs op het Karel de Grote College aan deze eisen voldoet. Veel leraren hebben een vakoverstijgend aanbod in een doorlopende leerlijn voor hun lessen ontwikkeld. Leraren konden hun lesstofopbouw verklaren vanuit de ontwikkelingsfasen die leerlingen doormaken en hun inhoudelijke keuzes toelichten vanuit elke ontwikkelingsfase. Wij hebben in vrijwel elke les van het hoofdonderwijs een inhoud waargenomen die in overeenstemming was met het geschetste beeld. Het hoofdonderwijs op het Karel de Grote College kwalificeren wij als verdiepend en uitdagend.

Didactisch handelen

De kwaliteit van het didactisch handelen op het Karel de Grote College beoordelen wij als voldoende. Het onderwijs voldoet aan de wettelijke eisen en dit geldt ook voor de eigen aspecten van kwaliteit.

Basiskwaliteit

Vrijwel alle lessen die wij bijwoonden voldeden minimaal aan de wettelijke eisen voor de kwaliteit van de uitleg, een leerklimaat dat tot voldoende betrokkenheid van leerlingen leidde en geschikte opdrachten om de lesstof te verwerken. Het minst zichtbaar was de afstemming van het onderwijs op de leerlingen in de vaklessen. De meeste vaklessen werden klassikaal aangeboden en er was weinig ruimte voor differentiatie. In het hoofdonderwijs konden de leerlingen het initiatief nemen om zich te verdiepen en daarbij stelde de leraar zich faciliterend op. Ook werd in deze lessen meer gebruik gemaakt van activerende werkvormen en daardoor laten de leerlingen een hogere betrokkenheid zien dan in de vaklessen. Vanwege deze verschillen heeft de schoolleiding in het schooljaar 2017/2018 een project geïnitieerd om de kwaliteit van de vaklessen te verbeteren.

Eigen aspecten van kwaliteit

Bij het hoofdonderwijs hebben wij een aantal lessen gezien die op overtuigende wijze de kwaliteitseisen van SGVVS in praktijk brachten. Er was diepgang in lesstof, er werden uitdagende vragen door leraren gesteld en er waren verwerkingsopdrachten die een beroep deden op hogere leervaardigheden (analyseren, evalueren of creëren). In deze lessen kregen de leerlingen soms feedback op hun denkstappen en leerstrategieën. De meeste lessen voldeden in voldoende mate aan de kwaliteitseisen van SGVVS. In deze lessen was ook diepgang in de uitleg, lieten de leraren hun denklijn goed zien, maar lag het accent bij de verwerking op het toepassen van de lesstof. De feedback richtte zich vooral op de werkhouding. Een paar lessen die wij bijwoonden voldeed niet aan de kwaliteitseisen van SGVVS. Een enkele keer bracht de leraar de stof niet boeiend genoeg, waardoor leerlingen afhaakten. In een paar lessen werden leerlingen te weinig aangesproken op hun gedrag en kwam de klas niet aan leren

toe.

Toetsing en afsluiting

De toetsing en afsluiting hebben wij als voldoende gewaardeerd. De toetsing voldoet aan de wettelijke eisen en de eigen kwaliteitseisen.

Basiskwaliteit

Het Karel de Grote College voldoet aan de eisen die de wet stelt aan de toetsing en afsluiting. De toetsing van de school is van voldoende kwaliteit. De PTA's dekken de verplichte eindtermen voor de schoolexamens af en worden conform de opzet uitgevoerd. Ook het examenreglement voldoet aan de gestelde eisen en bij de uitvoering worden de regels gevolgd. In de secties werken de leraren samen bij het ontwikkeling en vaststelling van de toetsen en in de secties worden toetsen nabesproken.

Eigen aspecten van kwaliteit

Leraren maken rapporten met een beoordeling in woorden en gaan daarbij in op de ontwikkeling van de leerling. Zij geven aan het einde van elk leerjaar op een persoonlijke manier invulling aan hun kijk op de leerling. Leerlingen weten hierdoor welke werkhouding in relatie tot de leerprestaties en welke sociale gedragingen door leraren belangrijk wordt gevonden. Dat zij voornamelijk reflecties geven vanuit kwalificerende en socialiserende perspectieven doet niets af aan het persoonlijke karakter. In het getuigschrift dat elke leerling aan het einde van zijn schooltijd ontvangt, reflecteren de leraren op de brede ontwikkeling van de leerlingen. Deze manier van werken sluit voor een groot deel aan op wat SGVVS beoogt met het geven van Vrijeschoolonderwijs: de leerlingen ondersteunen in hun ontwikkeling door hen in een rijke leeromgeving te plaatsen waarin zij gedijen. De ontwikkelingsgerichtheid van de toetsing blijkt uit de opbouwende en bemoedigende woorden die leraren gebruiken. Daardoor voelen leerlingen zich veilig en gekend. Het geven van aanwijzingen om een nieuwe stap te zetten en het op een volgend beoordelingsmoment op terugkijken, zou een duidelijker plaats kunnen krijgen in de rapporten.

Hieronder behandelen wij de standaard resultaten uit het kwaliteitsgebied Onderwijsresultaten. Bij basiskwaliteit baseren wij ons op het Onderzoekskader voortgezet onderwijs 2017 en voor de eigen aspecten van onderwijs sluiten wij aan de specifieke leerdoelen van het hoofdonderwijs op het Karel de Grote College.

De resultaten van het Karel de Grote College beoordelen wij als voldoende, omdat zij boven de norm liggen. De eigen onderwijsresultaten waarderen wij als "kan beter"

Basiskwaliteit

De onderwijsresultaten van de afdelingen vmbo-tl, havo en vwo liggen boven de norm. Daarbij valt op dat een kwart van de leerlingen op een hoger niveau uitstroomt dan de basisschool adviseerde. Vooral leerlingen met een gemengd advies (mavo/havo of havo/vwo) stromen op. In de bovenbouw valt het hoge percentage doublanten bij vmbo-tl en havo op. Dit is het gevolg van de vijfjarige mavo en het zesjarig havo. Hiermee is de school gestopt en daardoor zal het percentage zittenblijvers drastisch afnemen. Op de centrale examens halen de leerlingen cijfers die gemiddeld 0,25 - 0,3 boven de norm ligt.

Eigen aspecten van kwaliteit

Het Karel de Grote College brengt de resultaten van het hoofdonderwijs niet helder in beeld. Daardoor kunnen wij niet goed beoordelen of de school de doelen op het gebied van hoofd, handen en hart realiseert. Daarom waarderen wij de resultaten van het Vrijeschoolonderwijs als "kan beter".

Om ons toch een beeld te kunnen vormen van deze resultaten hebben wij 16 leerlingen en 14 oud-leerlingen geselecteerd. Bij hen zijn we de realisatie van de doelen van het hoofdonderwijs nagegaan. Dit mini-onderzoek leverde een positief beeld op over de resultaten van het hoofdonderwijs. Oud-leerlingen geven aan dat zij in vergelijking met studiegenoten betere studievaardigheden hebben en breder georiënteerd zijn dan studiegenoten. Zij vinden dat het hoofdonderwijs hier een belangrijke bijdrage aan heeft geleverd. Ook denken zij dat zij kritischer naar hun studiestof kijken dan medestudenten en niet alles voetstoots aannemen.

Met behulp van de cognitieve taxonomie van Bloom ("hoofd"), de psychomotorische taxonomie van Dave ("handen") en de affectieve taxonomie van Krathwohl, Bloom en Masia ("hart") hebben we de leerresultaten van de 16 geselecteerde leerlingen in kaart gebracht en vergeleken met de feedback op de periodeschriften van hun leraren en de beoordelingen uit hun rapporten. Wij hebben geen grote verschillen tussen onder- en middenbouw gevonden en daarom geven wij onze bevindingen in zijn geheel weer:

1. De meeste leerlingen lieten zien dat zij vooral gebruik maken van lagere denkvaardigheden (onthouden, begrijpen en toepassen). Een minderheid van leerlingen viel op, doordat hun teksten analyses en doordachte argumentaties bevatten. Deze leerlingen pasten hogere denkvaardigheden (analyseren, evalueren en creëren) toe.
2. De meeste leerlingen lieten kunstwerken zien die het resultaat waren van het oefenen en verfijnen van technieken (imiteren, oefenen, verfijnen). Van een beperkt aantal leerlingen zagen wij kunstwerken waarin technieken gecombineerd werden of een eigen gedachte gevolgd werd. Deze leerlingen waren in staat om eigen creaties te maken (combineren, automatiseren).

3. Incidenteel zagen wij leerlingen die standpunten van anderen herhaalden (ontvangen) en een aantal leerlingen verdedigde eigen standpunten en kon deze goed uitleggen (reageren, waarderen). Een minderheid van leerlingen ging verder en gaf vanuit hun wereldbeeld een beschouwing. Deze leerlingen verbonden persoonlijke waarden met hun lesstof en vormden zich een eigen mening (organiseren, karakteriseren)

Wij zagen bij de 16 leerlingen een tweedeling in hun leerresultaten: een aantal leerlingen komt tot zelfinzicht en interpreterend inzicht en een aantal andere leerlingen is nog niet zover gekomen. De leraren gingen bij hun feedback op de periodeschriften aan deze leerlingen niet in op hun ontwikkeling. Alle leerlingen kregen vergelijkbare feedback op hun werkhouding en hun betrokkenheid. Deze feedback is socialiserend van aard en draagt bij aan de sociale ontwikkeling en de internalisatie van belangrijke waarden op het vlak van participatie en het je conformeren aan de regels. Ook de beoordelingen van de leerlingen in de rapporten getuigden hiervan. In de getuigschriften wordt daarentegen een evenwichtiger beeld geschetst van de leerlingen en wordt ook op de ontwikkeling van de autonomie ingegaan. Oud-leerlingen vertelden dat zij veel waarde hechten aan het getuigschrift, maar dat deze feedback ook in een eerder stadium welkom was geweest. Bij deze laatste opmerking sluiten ook de zittende leerlingen zich aan.

3.2. 'Tobiasschool - Zeist'

Hieronder bespreken we drie standaarden uit het kwaliteitsgebied Onderwijsproces. Bij elke standaard maken we onderscheid tussen basiskwaliteit en eigen aspecten van kwaliteit. Bij basiskwaliteit baseren wij ons op het Onderzoekskader primair onderwijs 2017 en voor de eigen aspecten van onderwijs sluiten wij aan de specifieke kenmerken van het hoofdonderwijs.

3.2.1.

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod		•	
OP3 Didactisch handelen		•	
OP8 Toetsing en afsluiting		•	

Onderwijsproces

De kwaliteit van het aanbod, het didactisch handelen en de toetsing op sbo Tobias beoordelen wij als voldoende. Het aanbod voldoet aan de basiskwaliteit en aan de eigen aspecten van kwaliteit

Basiskwaliteit

SboTobias heeft passende leerstof die de ontwikkeling van leerlingen ondersteunt en hen voorbereidt op het vervolgonderwijs.

De school hanteert een cyclische aanpak om de ontwikkeling van de leerlingen te volgen, hun gegevens te analyseren en die te gebruiken om de lesstof af te stemmen op de leerlingen. De school doet er veel aan om de leerling voor te bereiden op het vervolgonderwijs. Het basisdocument daarbij is het ontwikkelingsperspectief van elke leerling. De leraren van sbo Tobias hebben ook vastgesteld welke doelen met groepen leerlingen bereikt kunnen worden. De leraren stemmen de instructie en verwerkingsopdrachten af op het maximaal beheersen van de leerstof op het niveau van de uitstroom. Ze komen tegemoet aan de verschillen tussen leerlingen door in elk leerjaar naast het basis- ook een verdiept en een intensief arrangement te hanteren. Dat is voor sommige leraren nog een punt van aandacht. De verbinding tussen het ontwikkelingsperspectief, de uitstroomniveaus en de groeps- en individuele plannen is helder. Dat is het niet alleen voor de leraren, ook geven enkele leerlingen in gesprek met de inspectie aan goed te weten waar zij aan werken op school. De meeste leraren geven in de lessen duidelijk en doelgericht uitleg in overzichtelijke stapjes. Dat hebben de leerlingen nodig om met aandacht, betrokkenheid en met een positief resultaat te leren. De leerlingen zullen er van profiteren als alle leraren weten wat de specifieke vakdidactische principes zijn bij de verschillende onderdelen van taal en rekenen en deze toepassen.

Eigen aspecten van kwaliteit

Een deel van het Vrijeschoolonderwijs vindt plaats in periodes van gemiddeld zes weken. In elke periode krijgen leerlingen dan vier dagen per week een uur periodeonderwijs van hun klassenleerkracht met lesstof die past bij hun ontwikkelingsfase. Op deze manier krijgen leerlingen gedurende hun schooltijd een verrijkend aanbod. Het periodeonderwijs wordt door de leerkrachten zelf vormgegeven en het ontwikkelen van een voldragen programma kost de nodige tijd. Er hebben zich een aantal wisselingen in het team voorgedaan en daarom zijn voor een paar klassen de programma's voor hoofdonderwijs in opbouw.

Uit de periodeschiften en de gesprekken met leerlingen blijkt dat het periodeonderwijs op de Tobiasschool lesstof en verwerkingsopdrachten bevat die leerlingen aanzet tot samenwerken en het in eigen woorden weergeven van de leerstof.

Leerkrachten maken getuigschriften met een beoordeling in

woorden en gaan daarbij in op de ontwikkeling van de leerling. Zij geven aan het einde van elk leerjaar op een persoonlijke manier invulling aan hun kijk op de leerling. De focus ligt op werkhouding, het overwinnen van drempels en de leervorderingen. Dit komt goed tegemoet aan de behoeften van ouders en zou door meer aandacht voor de affectieve ontwikkeling (het hart) beter aan kunnen sluiten bij het principe van hoofd, handen en hart.

Onderwijsresultaten

Hieronder behandelen wij de standaard resultaten uit het kwaliteitsgebied Onderwijsresultaten. Bij basiskwaliteit baseren wij ons op het Onderzoekskader primair onderwijs 2017 en voor de eigen aspecten van onderwijs sluiten wij aan de specifieke leerdoelen van het hoofdonderwijs op sbo Tobias.

De resultaten van de sbo Tobias beoordelen wij als voldoende, omdat zij boven de norm liggen. De eigen onderwijsresultaten waarderen wij als "kan beter".

Basiskwaliteit

Het grootste deel van de leerlingen van sbo Tobias stroomt uit volgens het ontwikkelingsperspectief. Waar dat niet het geval is onderzoeken de leraren wat daarvoor de oorzaken zijn. Het team is trots op de taalresultaten die de leerlingen behalen. Daar is veel inspanning in gaan zitten (training, coaching) en dat is nu zichtbaar geworden. Het team wil zich nog verder ontwikkelen om datzelfde ook voor rekenen te bereiken.

Eigen aspecten van kwaliteit

Sbo Tobias brengt de resultaten van het hoofdonderwijs niet helder in beeld. Daardoor kunnen wij niet goed beoordelen of de school de doelen op het gebied van hoofd, handen en hart realiseert. Daarom waarderen wij de resultaten van het hoofdonderwijs als "kan beter".

Tijdens ons schoolbezoek hebben wij wel een indruk gekregen van de resultaten van het hoofdonderwijs. De leerlingen van sbo Tobias leren meer dan taal en rekenen. In het hoofdonderwijs en de kunstvakken is er veel aandacht voor de persoonlijke, de sociale en de kunstzinnige ontwikkeling. De leerlingen geven in gesprek met de inspectie aan dat ze zich daar van bewust zijn en zeggen dat ze hier veel meer van zichzelf kunnen laten zien dan in hun eerdere onderwijssetting. Wij hebben periodeschriften van leerlingen bekeken en gezien dat leerlingen kunnen laten zien of de betekenis van hetgeen de

leerkracht vertelt goed door hen is begrepen. Deze informatie kan door de leerkracht nog meer gebruikt worden om feedback aan leerlingen te geven.

4. Reactie van het bestuur

De rectoren waren bijzonder blij met de opzet en de uitvoering van dit onderzoek. In de voorbereiding is de rector van het Karel de Grote College betrokken in de opzet van het onderzoek met als doel om de kwaliteit van het vrijeschoolonderwijs beter zichtbaar te maken.

De conclusie van het inspectiebezoek is herkenbaar en passend bij waar de scholen in hun ontwikkeling nu staan. De scholen zullen zich het komende jaar richten op het ontwikkelen van formatieve toetsing en het geven van goede feedback waarbij de feedback meer gericht zal worden op ontwikkelingscriteria en minder op gedrag en cijfers.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

